

5
022

1941

Oct 1-11

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 22

ASIA: _____

Töfiassa olevan lähetysten raportti n:o 1.

Ministeriö Nuorisas

Budapestissa 7/2 1941.

Salainen.

B u d a p e s t i S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o

245. 40

Budapesti S S A 4 P: N Ä h e l m i K U U T A 1 9 4 1 .

VIITTAUS:

P: N Ä

K U U T A 1 9

P: T T Y

n:o

VIITTAUS:

D. U. M.

19

ULKOASIAINMINISTERIÖN

8 390 Pal. 8 41.

242-41

5 C22

Ulkoasiainministeriölle

ASIA: Raportti n:o 1. Käynti kuninkaan

luona.

Tämän ohessa lähetän kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle Sofian-lähetystön raportin n:o 1,

Käynti kuninkaan luona.

Ministeri:

Arne Malm

S o f i a

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 1.

Budapesti ssa 4 p:nä helmi kuuta 1941.

8 390 Pal. S 41

272-41

Asia: Käynti kuninkaan luona.

5 C22

Saavuttuani Sofiaan 18. 12, ilmoittauduin 20. 12 ulkoasiainministeriössä jättääkseni uuden valtakirjani ja kävin ulkoasiainministerin luona. Keskusteluistani ulkoasiainministerin kanssa, jonka tapasin myöskin ennen lähtöäni, kerron erikseen. Seuraavassa mainitsen tapaamisestani kuninkaan kanssa, joka otti minut vastaan juhlallisessa audienssissa 24 päivänä tammikuuta, kello 16.

Kuninkaan vastaanotto tapahtui yksinomaan ulkoasiainministerin läsnäollessa. Senjälkeen kun puheet oli pidetty, pyysi kuningas minua istuutumaan ja alkoi keskustelun, joka kesti 50 minuuttia. Hän muisteli aikaa, jolloin professorit Kalima ja Mikkola olivat käyneet pyytämässä Suomen itsenäisyyden tunnustamista ja oli hänen mielessään tuolta ajalta vielä suomenkielinen lause, jonka hän lausui miltei virheettömällä korostuksella: "eläköön vapaa ja riippumaton Suomi". Kuningas toivoi taloudellisten ja kulttuurisuhteitten maittemme välillä edelleen kehittyvän ja mainitsi erikoisesti sanakarillisesta taistelustamme vuosi sitten, jonka maailmanpoliittinen merkitys oli siinä, että se koko maailmalle osoitti Venäjän heikkouden. Erikoisen suurella kunnioituksella puhui

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

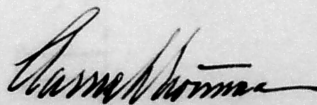
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

kuningas sotamarsalkka Mannerheimista ja hänen loistavasta strategisesta taidostaan. Edelleen kyseli hän varsin laajasti Suomen oloista ja kerroin niistä kuvaamalla niitä vaikeuksia, jotka ovat voitettavina ja tahtomme ne voittaa, sekä yksimielisyytemme. Kuningas sanoi tässä yhteydessä, että hänen hetkellä on Bulgariankin kansa yksimielinen, ja juontavat sen lujouden juuret siihen vanhaan Bulgarian kansaan, joka on samaa sukua kuin Suomen kansa. Kuningas mainitsi siitä vaikeasta asemasta, johon nykyisessä kansainvälisessä sekasorrossa pienet kansat ovat joutuneet sekä toivoi tämän tilanteen pian loppuvan ja pien-tenkin jälleen pääsevän oikeuksiinsa.

Kommunistien toiminta ja propaganda Suomessa sekä bolshevisoinnin toteuttaminen Baltian maissa näytti kuningasta kiinnostavan aivan erikoisesti. Tämä seikka on tietysti ymmärrettävissä, koska hän on kiinnostunut bolshevismistä vastaisesta taistelusta kotimaassaan, jossa, kuten aikaisemmin olen kertonut, kansan keskuudessa bolshevismillä on laaja jalansija. Kerroin hänelle niistä valtiovastaisista yrityksistä, joita meillä kommunistien taholla sotamme jälkeen on ilmennyt, sekä niiden kukistamisesta sekä tapah- tumista Baltian maissa sen minkä tiesin.

Tähän päättyi pitkä, erittäin ystävällishekinen kes- kustelu ja toivotti kuningas sen lopussa parhainta menes- tystä Suomen tulevaisuudelle ja maan jälleenrakennustyölle.

w

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 22

ASIA:

Pöytäkirja olevan lähetyksen raportti n:o 2.

Ministeri Wuorimaa

Budapestissä 7/2 1941.

Salainen.

B u d a p e s t i S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o

246

41

Budapesti S S A 4 P:NÄ helmi KUUTA 1941.

VIITTAUS:

N

P:NÄ

KUUTA 19

P:TTY

n:o

VIITTAUS:

D. U. M.

19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 2, Vaikutteita Sofiasta.

Tämän ohessa lähetän kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle Sofian-lähetystön raportin n:o 2,

Vaikutteita Sofiasta.

Ministeri:.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
9/390 Sal		41
27/2-41		
NIMIÄ	OSASTO	ASIA
5	022	

S o f i a S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 2.

Budapestissä 4 p:nä helmi kuuta 1941.

Asia: Vaihtotteita Sofiasta.

9 390 Pal

41

22/2-41

5 C22

Sofia lienee tällä hetkellä keskeisin kohta suurvalta- poliittiselle kilpailulle Euroopassa. Siellähän kohtaavat toisensa Saksan, Venäjän ja Englannin edut ja siellä valvovat ne kaikki toisiaan mitä tarkimmin. Tästä tosiasia- ja johtuen on Sofia myös puolueettomalle tarkkailijalle erikoisen mielenkiintoinen huomioimispaikka.

Varsin edullisella hetkellä huomioiden tekoa ja tietojen saantia varten saavuin tammikuun puolivälissä Sofiaan. Samoina päivinä saapui sinne myös amerikkalainen eversti Donovan, jota en kuitenkaan onnistunut tavata, koska vasta lähtöpäivänsä aattona sain hänen olostaan siellä tietää. Siitä huolimatta sain hänen esiintymisestään yksityiskohtaiset tiedot, joita käsittelen erikseen.

Käydessäni saapumiseni jälkeen ulkoasiainministerin luona, kävi hänen puheestaan, samoinkuin tapaamani pääministerin puheesta selvästi ilmi se ankara painostus, minkä alaisena Bulgarian kuningas ja hallitus kolmen suurvallan taholta nyt on. Kukaan heistä ei voinut tulevaa kehitystä sanoa, mutta olivat täysin selvillä siitä, että saksalaisten joukkojen kauttakulku on hyvinkin mahdollinen

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

heidän maansa kautta. Sen toteutuminen riippuu kuitenkin yleisestä tilanteen kehityksestä ja lähinnä niistä otteista, joihin Englanti mahdollisesti ryhtyy. Jos Englanti nimittäin aikoo laskea maihin joukkoja Kreikassa joko yrittääkseen sieltä marssia pohjoiseen tai estääkseen Kreikan tekemästä rauhaa, jollaiseen pyrkimykseen jo merkkejä on olemassa, tulee Saksa heti iskemään, menemällä Kreikkaan. Kaikista keskusteluistani tulini siihen käsitykseen, ettei Bulgaria tule saksalaista läpikulkua estämään, korkeintaan esittämään mahdollisen protestin. Kuitenkin pitivät eräät sitäkin mahdollisena, että Saksa, välttääkseen Turkin mahdollista sekaantumista sotaan, ei menisikään Bulgarian, vaan Jugoslavian kautta Kreikkaan, mikä tie olisi kulkuteiltäänkin helpompi. Belgradista saamani tiedot viittaavat kuitenkin siihen, ettei Jugoslavia salli kenenkään läpimarssia, vaan tekee vastarintaa. Toiselta puolen huomautettiin minulle hyvin arvovaltaiselta taholta Sofiassa, ettei Turkkikaan puuttuisi asiaan, vaikka Saksa Bulgariankin kautta menisi Kreikkaan. Tätä väitettä perusteltiin sillä, että von Papen Ankarassa on antanut vakuutuksia ja edelleen vakuuttaa, ettei Saksa tule ahdistamaan Turkia, ellei Turkki hyökkää ensin, sekä että näihin vakuutuksiin siellä viime aikoina on kiinnitetty vakavampaa huomiota. Saksalle itselleen olisi sitäpaitsi vaarallista, sanottiin, ryhtyä hyökkäykseen Turkia vastaan, koska se pakosta veisi sen Dardanelleille, seikka, mikä saattaisi panna Venäjän liikkeelle vanhoine Dardanellivaatimuksineen, mikä taas toteutuneena Saksalle olisi erinomaisen epäedullinen. Siitä syystä ovat Dardanellit Turkin hallussa

Saksalle paljon suotavimmat ainakin niin kauan kuin Venäjä on suurena valtakuntana olemassa. Nämä näkökohdat tuntuvat hyvin loogillisilta.

Kun englantilaisella ja amerikkalaisella /U.S.A./ taholla pidettiin selvänä, että Saksan ylittäessä Bulgarian rajan tuollainen teko on Turkille casus belli, oli Turkin lähettiläs pidättyväinen. Hän kyllä huomautti, että yhteisen edun kannalta Bulgarian pitäisi asettua vastarintaan ja liittyä englantilaiseen rintamaan, mutta kun kysyin, tuleeko Turkki heti hyökkäämään Bulgariaan, jos saksalaiset ylittävät Tona-
van, vastasi hän, ettei hän sitä tiedä.

Vaikka panslavistinen henki bulgarien keskuudessa on ylivoimaisesti vallitsevana /katso raporttini n:o 1, joulukuun 27 päivältä 1940/, niin on johtopiireissä täysi selvyys siitä, että Venäjän valtaansaaly Balkanilla merkitsee maiden bolshevisointia ja siksi on sitä vastustettava. Poliittisissa johtavissa piireissä oli ilmeisesti Saksan vaikutus johtava, Englannin aseman jäädessä kolmannelle sijalle Venäjän jälkeen.

Kun kukaan ei pystynyt vastaista kehitystä arvioimaan, oli mieliala jossain määrin jännittynyt sen suhteen, mitä tulee tapahtumaan, mutta oltiin myös, kuten mainittu, tietoisia siitä mahdollisuudesta, että kevään kuluessa saksalaiset joukot voivat ylittää läpikulkutarkoituksessa maan rajan, joten tuollainen tapahtuma, jos se toteutuu, ei ainakaan tule yllätyksenä, vaikkei siitä tietenkään haltioissaan ollakkaan, sillä mieluummin pysyttäisiin suurvaltakonfliktin ulkopuolella.

Saksalaisia oli Sofiassa nyt huomattavasti enemmän kuin joulukuussa siellä käydessäni ja kaupungillakin liikkeessä kuuli vähän väliä saksaa puhuttavan. Mutta englantilaistenkin lukumäärä tuntui lisääntyneen. Kaikki näyttivät olleen liikeasioissa.

Huolimatta vallitsevasta slaavilaissympatioista, vakuutettiin minulle useilla tahoilla sympatian Suomea kohtaan olevan suuren. Erikoisesti oli sitä synnyttänyt urhea taistelumme ylivoimaista vihollista vastaan. Sofiassa esitettiin amerikkalaista filmiä Suomen sodasta "Hiihtopartio", mutta oli ilmeisesti sen vahvimmin venäläisvastaiset kohdat leikattu pois, ettei Venäjä loukkaantuisi.

Päivää ennen kuin lähdin Sofiasta, jättivät parlamentin kommunistisen ryhmän jäsenet /11/ sekä heihin liittyneinä 2 liberaalia ja 1 vanhoillinen yhteisesti allekirjoittamansa välikysymyksen, eikö hallitus aio tehdä Venäjän ehdottamaa avustussopimusta, koska kansalta ympäri maata välikysymyksen tekijöille ja hallituksen jäsenille saapuu sadottain kirjeitä, joissa sopimuksen tekoa vaaditaan. Vielä kysytään, mitä keskustelut valtakunnankansleri Hitlerin kanssa ovat sisältäneet. Välikysymyksessä mainittujen kirjeiden saapumisesta sain vahvistuksen viralliselta taholta, mutta katsotaan niitä kommunistien johdon järjestäviksi. Välikysymykseen ei todennäköisesti tulla ollenkaan vastaamaan, kun Bulgariassa tällainen mahdollisuus on olemassa.

Venäjän lähettilään Lavrentievin poissiirtymisestä kerrottiin seuraavaa, mutta jätän todenperäisyyden asian ker-

tojan, erään lähettilään tiliin. Sofiassa olivat kommunistit pitäneet salaisen kokouksen, johon poliisi teki razzian. Kokouksessa oli läsnä m.m. Venäjän lähettiläs, jonka johdosta hänen poistumistaan vaadittiin. Hänet siirrettiin Beogradiin ja sijalleen määrättiin Sofian lähetystöstä eräs nuori sihteeri lähettilääksi, kostoksi siitä, että bulgarialaiset lähettilään läsnäolosta yllämainitussa kokouksessa olivat tehneet numeron. Bulgarian kommunistisen puolueen johtajana sanottiin Venäjän lähetystön lähetystöneuvoksen olevan.

Aarne Miettinen

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 22

ASIA: _____

Pöfiassa olevan lahetetyksi raportti n:o 3.

Ministeri Wuorimes

Budapestissä 4/2 1941.

Salainen.

B u d a p e s t i S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o

247. 42.

Budapesti

SSA 4.

P:NÄ helmi

KUUTA 19 41.

VIITTAUS:

N

P:NÄ

KUUTA 19

P:TTY

n:o

VIITTAUS:

D. U. M.

19

Ulkoasiainministeriö

LL E

ASIA: Raportti n:o 3, Eräitä lausuntoja

Sofiasta.

Tämän ohessa lähetän kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle Sofian-lähetystön raportin n:o 3,

Eräitä lausuntoja Sofiasta.

Ministeri:

Arne Malmberg

S o f i a SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 3.

Budapestissa 4 p:nä helmi kuuta 1941.

Asia: Eräitä lausuntoja Sofiasta.

ULKOAS
10/391 Gal 41
27/2-41
C22

Seuraavassa mainitsen eräitä mielenkiintoisempia lausuntoja Sofiasta.

Italialainen, joka on monivuotinen tuttavani Berliinistä kertoi, ettei Bulgarian kansa osaa tehdä eroa venäläisen ja bolshevikin välillä. On ollut mielenkiintoista todeta, etteivät venäläiset, jotka Bulgariassa ovat olleet hyvin aktiivisia poliittisessa suhteessa, ole tehneet propagandaa siinä mielessä, että Bulgariasta tulisi osa neuvostovaltakuntaa, vaan päinvastoin yllyttämällä bulgarialaisten kansallisia tunteita sanomalla, että jos muodostavat kommunistisen valtion, saavat siihen lisäksi koko Dobrudschan /mikä merkitsee yhteistä rajaa Venäjän kanssa/, osia eurooppalaisesta Turkista ja pääsyn Egeanmerelle. Sobolev tarjotessaan hyökkäämättömyys- ja molemminpuolista avustussopimusta olisi Bulgariassa leviettyjen maanalaisten kommunististen lentolehtien mukaan tehnyt yllämainitunlaisia esityksiä. Venäjän Sofian-lähettilään mukaan ei Sobolev ole tehnyt mitään esityksiä, vaan ainoastaan ollut "ajatustenvaihdossa" bulgarialaisten kanssa. Bulgarialaiselta taholta vahvistettiin minulle kuitenkin yllämainitunlainen sopimuksenteon tarjous venäläisten puolelta,

A. JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

aluelisäystarjouksista ei kuitenkaan mainittu. Tšekäläisen käsityksen mukaan on Bulgarian hallituksen politiikka ollut taitavaa luovimista ja hyvin on myös torjuttu venäläisten ehdotus vetoamalla Saksaan, jonka ehdotus liittymiseksi 3-paktiin myös torjuttiin. Puolueettomuuden säilyttämiseksi ei sen enemmän toista kuin toistakaan ehdotusta voitu hyväksyä.

Puhui kenen diplomaatin tai bulgarialaisen kanssa tahansa, ovat kaikki yhtä mieltä siitä, että kommunistinen vaikutus maassa on hyvin voimakas ja että vakavan tilanteen ilmetessä koko maa varsin mitättömin mullistuksin on bolshevistinen yhteiskunta: siihen tarvitaan vain kuninkaan ja pienen Sofiassa johdossa olevan ryhmän kukistaminen. Kuitenkin väitti eräs sotilasasiamies, että armeija on kuninkaalle uskollinen ja tulisi hänen käskynsä täyttämään. Kun armeija, joka muuten ulkonaisesti tekee erinomaisen hyvän vaikutuksen, kuitenkin suurimmalta osaltaan on muodostettu talonpoikien pojista, on tämä lausunto jollain tavoin ristiriitainen sen väitteen kanssa, että 80 % kansasta olisi kommunistista. Hallitus ja parlamentin jäsenet liikkuvat paljon ympäri maata esitelmiä pitämässä kansallishengen nostattamiseksi ja kommunismin otteen heikentämiseksi, mutta eräs bulgarialainen väitti, ettei tällä toiminnalla ole suurtakaan menestystä, kun vastakkaisessa hengessä liikkuu tuhansia puhujia. Sitäpaitsi on Bulgariaan muodostunut köyhälistöintelligenssi, kun talonpoikien ambitiona on, että heidän pojistaan pitää tulla oppineita. Tämä on johtanut siihen, että kommunistinen ajattelutapa ylioppilasnuorison keskuudessa myös on laajalle levinnyt.

Kuvauksen bulgarialaisen talonpojan kommunismista antoi eräs lähes 20 vuotta Bulgariassa elänyt ja siellä paljon matkustellut suomalainen rouvashenkilö. Kun eräässä kylässä talonpojat olivat vakuuttaneet olevansa kommunisteja, oli kysymyksessä oleva suomalainen selittänyt, että he kommunistisessa yhteiskunnassa menettävät talonsa, tilansa, viinitarhansa, karjansa jne. valtiolle ja saavat käyttää siitä vain sen vähäisen, minkä valtio heidän jokapäiväiseen elämäänsä kulloinkin lupaa. Vastaus tähän oli kuulunut: sellaiseen emme suostu, mutta kommunisteja olemme siitä huolimatta. Eräälle toiselle Bulgariassa kauan eläneelle henkilölle, jonka hyvin tunnen, olivat talonpojat eräässä kylässä selittäneet olevansa kommunisteja sekä että he eivät halua muuta kuin räjäyttää ilmaan Sofiassa hallitsevan koplan, niin on heillä hyvä olla. Heidän mielestään on nimittäin sellainen laitos kuin hallitus tarpeeton. Se hän lähettää aina komissaarinsa veronkantoon ja muihin epämiellyttäviin tehtäviin ja noiden talonpoikien mielestä voisi tulla erinomaisen hyvin toimeen ilman sellaisia häiritseviä momenteja.

Armedus

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 22

ASIA: _____

Sofianssa olevan lähetystön raportti n:o 4.

Ministeri Wuorimaa

Budapestissä 5/2 1941.

Budapesti SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o

248

11 / 391 Pal. 3 41

Budapesti SSA 5 P:NÄ helmi KUUTA 19 41

VIITTAUS:

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

57 C22

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 4, Maareformi Bulga-
riassa.

Tämän ohessa lähetän kunnioittaen Ulkoasiainminis-
teriölle Sofian-lähetystön raportin n:o 4,
Maareformi Bulgariassa.

Ministeri:

Caesarholm

S o f i a

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 4.

Budapesti ssa 5 p:nä helmi kuuta 1941.

Asia: Maareformi Bulgariassa.

ULKOASIAIN

11/391 Pal. S - 41

27/2 - 41

5 C27

Samana päivänä kuin lähdin Sofiasta, s.o. 1.2.41, jätti Bulgarian maatalousministeri Bagrianoff parlamentille lakiesityksen maareformin toimeenpanosta Bulgariassa, jonka tarkoituksena on lisämaan hankinta liian pienille mautilloille. Lain sisällyksestä voin tällä kertaa mainita vain sen periaatteista. Lakia kutsui eräs Bulgarian oikeistoon kuuluva henkilö kansallissosialistiseksi maareformiksi.

Selostuksessaan reformista huomautti maatalousministeri, että kaikki voimat on keskitettävä sosiaalisen edistymisen hyväksi. Siitä syystä on hän omalla alallaan laatinut nelivuotissuunnitelman, jonka toteuttamiseksi hallitus nyt esittää 27 eri lakiesitystä sobranjelle. Nämä lait on jaettu kolmeen ryhmään. Ensimmäinen koskee kastelun kautta laajennettavaa viljelyspinta-alaa ja vesiperäisten tai muuten viljelemättömien alueiden viljelyskelpoiseksi tekemistä. Toinen ryhmä käsittelee toimenpiteitä tuotannon lisäämiseksi jo viljellyillä alueilla. Kolmas ryhmä edellyttää toimenpiteitä talonpoikaisväestön sivistystason ja terveydellisten olojen parantamiseksi.

Nykyään on Bulgariassa, huomautti ministeri, yksi mil-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkossainministeriön tiedoituksiin.

joona talonpoikaistaloutta, joista puolella on vähemmän kuin 35 dekaria /3,5 ha/ maata. Että kaikilla talonpojilla olisi 35 dekarin suuruisia tiloja, tarvitaan lisää 10 miljoonaa dekaria maata. Nelivuotissuunnitelman mukaan pitäisi saada luoduksi lisää 7-8 milj. dekaria viljelysmaata. Sen tultua toteutetuksi, olisi jokaisella talonpojalla vähintään 30 dekarin tila, mikä jo olisi huomattava edistys. Erään toisen suunnitelman mukaan voitaisiin vielä luoda lisää 12 milj. dekaria viljelysmaata, minkä kautta koko viljelyskelpoinen maa lisääntyisi 21 milj. dekaarilla. Näiden suunnitelmien toteuttamiseksi, joiden kautta Bulgarian koko maatalous saataisiin saneeratuksi, arvioi ministeri tarvittavan 20-25 miljoonaa levaa. Ensimmäinen jakeo tästä suunnitelmasta olisi toteutettava jo tänä vuonna. Tähän tarkoitukseen on kuluvan vuoden menoarvioehdotukseen otettu 8-9 miljoonaa levaa.

Miten ministerin suunnitelmat tulevat edistymään, jää nähtäväksi.

Puheensa yhteydessä arvosteli maatalousministeri Bagrianoff hallituksensa talouspolitiikkaa tavalla, joka aiheutti välikohtauksen sobranjessa hänen ja kauppaministerin kesken. Nyttemmin on hallitus asettunut kauppaministerin puolelle ja herra Bagrianoff jättänyt eroanomuksensa, joten Bulgariassa on syntynyt osittainen hallituspula. Mitä se merkitsee, on vaikea arvioida, kun se on syntynyt aivan yllättävästi ilman että Sofiassa ollessani kenelläkään oli siitä aavistus-
ta.

Maatalousministeri Bagrianoff on kuninkaan lähimpiä ys-

täviä ja luottamusmiehiä, josta puhutaan tulevana hallituksen päämiehenä. Samoin on hän paljon liikkunut Saksassa ja Italiassa ja nauttii noissa maissa luottamusta. Onko näillä tekijöillä mitään yhteyttä nyt syntyneen osittaispulan kanssa, jää nähtäväksi. Ulkopolitiikkaan yleensä en sen luulisi paljoakaan vaikuttavan, sillä maan ulkopoliitiikan johto on kuninkaan käsissä.

Antti Kurikka

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 22

ASIA:

Sofiassa olevan lähetystön raportti n:o 5.

Ministeri Nuorima

Budapestissä 5/2 1941.

B u d a p e s t i S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o

249
43

Budapesti S S A 5 P:NA helmi K U U T A 1941.

VIITTAUS: N

P:NÄ K U U T A 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖN
14/391 Gal 1941
22/2-41
5 C22

Ulkoasiainministeriö L L E

ASIA: Raportti n:o 5, Lausuntoja Kreikasta.

Tämän ohessa lähetän kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle Sofian-lähetystön raportin n:o 5,

Lausuntoja Kreikasta.

Ministeri:

Ramstedt

S o f i a SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 5.

Budapestissa 5 p:nä helmi kuuta 1941.

14/391 Jul. S -41

Asia: Lausuntoja Kreikasta.

27/2-41

5 022

Kun kävin Sofiassa tapaamassa ulkoasiainministeriön poliittisen osaston päällikköä, ministeri Altinoffia, kertoi myös hän siitä jo eräässä edellisessä raportissani mainitusta seikasta, että Saksa valmistautuu kaiken varalta ollakseen valmis marssimaan Kreikkaan, jos englantilaiset yrittäisivät laskea sinne joukkoja. Tällainen englantilaisten toimenpide on tullut mahdolliseksi pohjois-Afrikassa saavutettujen voittojen kautta, jotka niin paljon ovat helpottaneet tilannetta siellä, että englantilaisilla Egyptissä on vapautunut pari divisioonaa, jotka voitaisiin heittää muualle. Egyptissä olevan englantilaisten ylipäällikön kenraali Wavel'in käynti pääministeri Metaxas'in luona Ateenassa on tietenkin ollut yhteydessä Englannin suuremman avunannon kanssa Kreikalle.

Sofiaan on kuitenkin saapunut tietoja sotaväsämyksen merkeistä Kreikassa ja suunnitelmista siellä pyrkiä rauhan aikaansaamiseen niin kauan kuin sotilaallinen asema kreikkalaisille on edullinen. Saksa, jolla on normaalit suhteet Kreikkaan ja jonka lähetystö edelleen toimii Ateenassa, painostaa Kreikan hallitusta voimakkaasti tekemään rauhan ja

JAKELUOHJE:

Ainoastaan hallitukselle.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

herra Altinoff sanoikin pääministeri Metaxas'in jo kulkeneen tällaisissa aikeissa. Jos nämä kreikkalaisten suunnitelmat ovat tulleet englantilaisten kuuluviin, on yllämainitun kenraalin käynti epäilemättä ollut yhteydessä tämänkin asian kanssa, tarkoituksella estää Kreikka tekemästä erikoisrauhaa, mikä ei englantilaisille sopisi ollenkaan.

Sanomalehtimiesten keskuudessa Sofiassa kuulin väitetävän, että Wavelin ja Metaxasen kohtaaminen olisi päättynyt huomattavaan riitaan ilman positiivista tulosta. Jos tämä pitää paikkansa, on ilmeistä, mikä erimielisyyteen on ollut syynä, kun ottaa huomioon edellämainitut seikat. Unkarin Sofiassa ja Ankarassa oleva sotilasasiamies oli jyrkästi siinä käsityksessä, että Metaxasen kuolema ei ollut luonnollinen, samoin kuin ei parin aikaisemmin kuolleen egyptiläisen johtavan politikonkaan.

Oli viimemainittujen seikkojen miten tahansa, oli herra Altinoff siinä käsityksessä, että varsin läheisessä tulevaisuudessa on odotettavissa Kreikan pyyntö rauhan tekemisestä.

Assured

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 22

ASIA: _____

Lofiassa olevan lähetystön raportti n:o 6.

Ministeri Nuorimas

21/2 1941

B u d a p e s t i S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o 376⁵⁹

15/391 Pal 3 41

Budapesti S S A 21 P: N Ä helmi K U U T A 19 41.

3/3-41

V I I T T A U S : N

P: N Ä K U U T A 19 P: T T Y n:o

5 022

V I I T T A U S : D . U . M / 19

..... Ulkoasiainministeriö L L E

ASIA: Raportti n:o 6, Bulgarian-Turkin
deklaratio.

Tämän ohessa lähetän kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle Sofian-lähetystön raportin n:o 6,

Bulgarian-Turkin deklaratio.

Ministeri:

Raimo Hoikka

S o f i a SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 6.

Budapestissa 21 p:nä helmi kuuta 1941.

157391 Pal. 3. 41
3/3 - 41

Asia: Bulgarian-Turkin dekla-
ratio.

5 C22

Selostaessani aikaisemmassa raportissani bulgarialais-turkkilaista tilannetta, mainitsin Sofiassa kuulleeni viittauksia siihen suuntaan, että Ankarassa käsitykset alkavat muuttua ja että Turkki mahdollisesti saattaa jäädä liikku-mattomaksi siinäkin tapauksessa, että saksalaiset joukot marssivat Bulgarian kautta Kreikkaan. Näille käsityksille antaa vahvistusta se deklaratio, mikä nyt bulgarialais-turkkilaisten neuvottelujen tuloksena on annettu ja jossa mo-lemmat maat sitoutuvat olemaan hyökkäämättä toisensa kimppuun. Tilannetta uudelleen arvioitaessa on nähtävästi Turkissakin tultu siihen käsitykseen, että on parasta koettaa pysyä syryssä sodasta. Bulgarian Budapestissa oleva lähettiläs oli sitä mieltä, että annetuilla deklaratioilla on hyvin suuri merkitys.

Onhan tietenkin mahdollista, että Venäjän poliittisen pelin pysyessä täysin läpinäkymättömänä, Turkki on Moskovas-sondeerannut, miten tilanne kehittyisi, jos Turkki ryh-tyisi sotaan ja saanut vastauksen, joka on sen pakottanut tässä p.o. hyökkäämättömyysdeklaration tekoon riippumatta siitä, että se Lontoossa saattaa närkästyttää. Tämä on tietenkin

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkossainministeriön tiedoi-
tuksiin.

vain olettamus, mutta kuitenkin huomioimisen arvoinen. On nimittäin muistettava, että Turkki, huolimatta sopimuksistaan Englannin ja Kreikan kanssa, ei liikahanut sen enemmän silloin, kuin Italia julisti sodan Kreikalle, kuin sitenkään, kun Englanti alkoi Kreikkaa, sopimuksensa mukaisesti viimeainitun maan kanssa, auttamaan. Molemmilla kerroilla jäi Turkin taholta ratkaiseva askel ottamatta.

Tuntuu siltä, kuin olisi Turkki nyt tapahtuneen deklaration kautta entisestään rajoittanut intressipiiriään Euroopan mantereella.

Stamhellonma

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 22

ASIA: _____

Sofiassa olevan lähetystön raportti n:o 7.

Ministeri Vuoremaa

27/9 1941

Salainen.

Budapesti SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 1277. 281.

Budapesti SSA 9 P:NÄ loka KUUTA 1941.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ

74/399 Pal. S 41

18/10-41

OSASTO	ASIA
5	C22

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Sofian raportit n:ot 7, 8 ja 9.

Lähetystö lähettää oheisena kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle ministeri Wuorimaan Sofian-lähetystön raportit n:ot 7, 8 ja 9, jotka täällä on puhtaaksi kirjoitettu ja joita hänellä ei ole ollut tilaisuutta allekirjoittaa.

J. H. Heikkilä
T.H.Heikkilä.

V.a.Asiainhoitaja.

S o f i a n SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 7.

Sofia ssa 27 p:nä svys kuuta 19 41.

Asia: Tapahtumat Jugoslaviassa
Sofiasa.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
74 / 399 Pal	18/10 - 41	41
5	C22	

Ollessani Bukarestissa läpimatkalla Sofiaan, tapasin odottamatta hotellissani erään hyvin tuntemani saksalaisen sanomalehtimiehen, jolta yleensä olen saanut paikkansapitäviä tietoja.

Hän kertoi tällöin tilanteen voimakkaasta kärjistyisestä Serbiassa, jossa vieläpä jonkun kenraalin keskusjohdon alaisena jo kauan esiintynyt sabotaasitoiminta olisi saanut järjestelmällisen muodon, niin että serbialaiset joukot toimivat kätkeviensä aseitten ja ammusvarastojen avulla, vieläpä tykistöäkin käyttäen, tavalla, mikä oli saamassa kapinan luonteen. Saksa oli nyt päättänyt radikaalisti tukahduttaa nämä ilmiöt ja pannut seitsemän divisioonaa joukkoja liikkeelle puhdistukseen maan n.s. tsetnikeistä /sissijoukoista/. Vielä lisäsi hän, että Bosniassa ja Herzegovinassa serbialaiset avoimesti taistelivat kroateja vastaan, olipa syytä epäillä, että ensinmainitut saivat tarkoitusta varten aseita italialaisilta, jotka olivat kiukkuisia siitä, ettei heidän kuningastaan tahdottu huolia Kroatiaan. Edelläolevasta pyysin Bukarestin-lähetystön lyhyesti salasähkeellä ilmottamaan kotiin.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Saavuttuani Sofiaan tiedustelin sekä Bulgarian hallituspiireistä että diplomaattien keskuudessa asiaa lähemmin. Sain suurin piirtein vahvistuksen näille tiedoille. Huomautettiin kuitenkin, että yhteistä yleisjohtoa tuskin on olemassa, vaan ovat pienemmät tai suuremmat alueet voineet jotenkin onnistua keskittämään toimintansa. Joka tapauksessa oli runsaasti sabotaasitekoja saksalaisia vastaan tapahtunut ja m.m. Belgradin-Sofian välistä rautatietä niin pitkä pala räjäytetty, että Budapestin juna joutui 2 vuorokautta seisomaan Belgradissa, ennenkuin pääsi edelleen etelään päin ja silloinkin vain niin, että sen edellä ja jälessä kulki panssarijuna.

Saksalaisia kiinnostaa kysymys, mistä käsin tämä toiminta on järjestetty, sillä he näyttävät olevan siinä käsityksessä, että johdon on täytynyt olla ulkopuolella maan rajojen. Siellä tunnutaan epäiltävän, että järjestäjät ovat majoittuneet Budapestiin tai Sofiaan tai mahdollisesti molempiin. Kommunismin syyttäminen yksinomaan ei riitä, vaikka sen vaikutus epäilemättä on myös mukana.

Eräs Balkanin asioihin perehtynyt lähettiläs huomautti, että saksalaisissa itsessään on syytä, sillä he eivät tunne sen enemmän Serbian kuin yleensäkin Balkanin mentaliteettiä, vaan ovat tehneet esiintymisessään suuria virheitä. Sallimalla serbialaisten muodostaa hallituksen kenraali Neditschin johdolla ja jättäen sen haltuun järjestyksen ylläpitämisen ja valvonnan, oli jo edeltäkäs selvää, että täten syntyneet voimat /santarmisto y.m./ liittyisivät tsetnikkeihin, sillä serbialainen on kansallinen fanatikko, jolle valloittaja aina on valloittaja, olkoon hän kuinka lempeä tahansa. Kun

kertojani pari kuukautta sitten Serbian läpi autollaan oli matkustanut Sofiaan ja matkan varrella nähnyt lukuisia serbialaisia tietyöryhmiä ilman saksalaista valvontaa rakentavien teitä, oli hän sanonut, että parin kuukauden kuluessa tulee kapitaliike olemaan täydessä käynnissä Serbiassa. Eikä siihen kulunut kahta kuukauttakaan, vain kuusi viikkoa, huomautti hän. Saksalaisten asettama serbialainen hallitus on tietenkin, vaikkakin se koettaa säilyttää hyvän naaman ulospäin, ensi sijassa serbialainen ja sen johtaja, kenraali Neditsch ei myöskään pohjaltaan ole saksalaisystävällinen.

Neditschin hallitus on tosin jo usempaan otteeseen asettanut uhkavaatimuksia vuoristossa piileskeleville tsetnikeille palata koteihinsa töihin ja luovuttaa aseet, mutta on se ilmeisesti ollut tulokseton toimenpide. Nyt on sama hallitus antanut asetuksen, jossa määrätään kuolemantuomio sota-oikeudessa viime tiistaista eli syyskuun 22 päivästä lähtien jokaiselle, joka uhkaa toista aseella, vahingoittaa julkisia laitoksia, tekee ryöstön, varkauden tai sytyttää palon tai antaa apuaan sellaiseen. Kuolemantuomio langetetaan myös sille, joka levittää kommunismia tai anarkismia tai on jäsenenä noissa järjestöissä. Tuomiosta ei ole valitus-oikeutta ja on se pantava täytäntöön 24 tunnin sisällä.

Balkanin olojentuntijani näytti kuitenkin epäilevän näidenkään toimenpiteiden teipsivyyttä. Kaikkia sokkeloita vuoristoissa ei voida löytää eikä puhdistaa ja kun saksalaiset saapuvat kyliin ja kaupunkiin, on väestö nöyränä ja ystävällisenä heitä vastassa pitäen kiitospuheitakin järjes-

tyksen aikaansaamisesta, mutta yöllä samat kiittäjät häviävät sabotaasitekoja suorittamaan, ollakseen seuraavana päivänä yhtä viattomia seurustellessaan saksalaisten kanssa. Balkanin kansoilla on täydelleen oma mentaliteettinsa ja joka sitä ei ymmärrä ja pysty sen mukana toimimaan, epäonnistuu, olkootpa hänen aikeensa kuinka hyvät tahansa, lausui puhuteltavani lisäten: pohjoismaiset korkean kulttuurin menettelytavat eivät sovi Balkanille, jossa on käyttäydyttävä balkanimaisesti.

Aarne Wuorimaa.

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 22

ASIA: _____

Tofianan olevan lähetysten raportti n:o 8.

Ministerin Vuorimies

27/9 1941.

S o f i a

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 8.

Sofia ssa 27 p:nä syys kuuta 1941.

74/399 Sal 41
18/10-41
5 C22

Asia: Bulgarialaisia mielialoja.

Muutamia viikkoja sitten, lähemmin sanoen elokuun loppupuolella - syyskuun alussa, kerrottiin lehdistäkin useista erilaisista onnettomuuksista Bulgariassa, kuten junain suistumisista kiskoilta, räjähdyksistä y.m., jotka merkittiin sabotagetoininnan tuloksiksi. Nämä julkiset tiedot osottivat, ettei rauhallinen elämän kulku Bulgariassakaan enää ollut taattu. Oli siksi sitäkin mielenkiintoisempaa voida käydä Sofiassa ja saada keskustelujen ja omien havaintojen kautta selvempi kuva tilanteesta.

Muutamien päivien täälläoloaikana olen ennättänyt tavata paitsi pää- ja kauppaministerejä /ulkoasiainministeri on lomalla ja toivon voivani vielä ennen lähtöäni tavata häntäkin/, myös valtiopankin pääjohtajan, ulkomaankauppaviraston päällikön, ulkoasiainministeriön kaikki korkeimmat virkamiehet ja lisäksi eräitä ei-virallisia bulgarialaisia sekä vielä tärkeimmät lähettiläät. Näiden henkilöiden kanssa käytyjen keskustelujen perusteella koetan seuraavassa luoda lyhyen katsauksen vallitsevista mielialoista ja käsityksistä.

Jos diplomaattien, toisten voimakkaammin toisten heikommin painostama käsitys pitää paikkansa, olisi yleinen mieliala Bulgariassa sodan pelosta verrattain levoton. Ei

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

tiedetä, joudutaanko pakosta mukaan sotaan, jota ei haluta. Omasta puolestani en ole tällaista levottomuutta erikoisemmin huomannut, kaikki puhuttelemani bulgarialaiset ovat olleet täysin rauhallisia, vaikkakin joidenkin lausunnoista on käynyt ilmi, että pakko kerran voi viedä Bulgariankin sotaan sen tahtomatta. Mutta on mahdollista, että oloni Sofiassa on ollut liian lyhyt, voidakseni lausua, mikä tässä suhteessa todellinen tilanne on.

On itsestään selvää, että sisäinen tilanne kävisi hyvin epämääräiseksi, jos Bulgaria joutuisi sotaan, joka, vaikka epäsuorastikin, olisi kohdistunut Venäjää vastaan. Kun tietää toiselta puolen kansan voimakkaan venäläissympatian, mikä periytyy kiitollisuudesta vapauttajaa kohtaan, ja toiselta puolen sen, että kommunistisella liikkeellä on ollut varsin luja jalansija, niin saattaisi tilanne käydä laske mattomaksi, jos kansan tietoisuudessa olisi, että sotaa on käytyvä Venäjää vastaan. Eräät bulgarialaiset ovat minulle syyttäneet nykyistä ja aikaisempia hallituksia siitä, että ne ovat sallineet varsin vapaan kommunistisen propagandan maassa tekemättä itse minkäänlaista vastapropagandaa. Kun kommunistisia julkaisuja on sallittu, kolme Sofian elokuva-teatteria on ollut Venäjän käyttämiä, eikä vastapainoksi ole edes koetettu lehdistössä selittää kommunismin varjopuolia ennenkuin viime vuoden loppupuolella lähtien, jolloin yrityksiä alettiin tehdä, niin ei ole ihme, jos aate on saanut runsasta kannatusta. Mielialan muuttaminen yht'äkkiä ei käy ja siksi on edessä suuri kysymysmerkki, mitä bulgarialainen kansa ja sotilas tekee, jos sen on taisteltava

sodassa, joka jossain muodossa kohdistuu "pyhää Venäjää" vastaan.

Tiedustelin pääministeriltä, miten suhde Venäjään nykyään, noottien vaihdon jälkeen on ja selitti hän asiaa seuraavaan tapaan. Molotovin nootti alkoi ankarasti, mutta lopui lievään muotoon ilman ultimatiivisia vaatimuksia. Bulgarian vastaukseen huomautettiin suullisesti, ettei se tyydytä, mutta Molotovin esiintyminen oli tällöin "pehmeää". Ilmeisesti Venäjä mielellään näkisi, että Bulgaria rikkoisi välit ja katkaisisi suhteet ja siitä syystä Venäjä tekee provokatorisia tekoja upottamalla bulgarialaisia laivoja ja laskeamalla laskuvarjomiehiä sabotaasitekoja varten, mutta kaikesta huolimatta ei Bulgaria tule suhteita katkaisemaan ja pääministerin vaikutelma oli, ettei Venäjä sitä missään tapauksessa tee. Jos Bulgarian hallitus katkaisisi välit, antaisi se liian hyvät valtit Venäjän käteen, joka heti tekisi maan hallituksen kansan silmissä epäsuotuisaksi. Bulgaria pyrkii kaikin voimin säilyttämään puolueettomuutensa ja pysymään sodan ulkopuolella. Myös Turkin rajoilta ovat joukot pääosiltaan vedetyt kauemmaksi rajalta ja bulgarialaisia joukkoja koko joukko lomautettu, huomautti pääministeri. Unkarin lähettiläs oli kuitenkin toista mieltä ja uskoi bulgarialaisia olevan lähellä rajaa noin 350'000 miestä, Turkilla noin puoli miljoonaa. Pääministeri huomautti, että Mustan meren rannalla ja erikoisesti satamakaupungeissa Varna ja Burgas on sen sijaan tapahtuneiden sabotaasiryitysten tähden, joihin paikalliset kommunistit ovat ryhtyneet, täytynyt vahvistaa joukkoja ja koko Mustan meren rannikko tur-

vattava yllätyksiä vastaan.

Useampaan otteeseen ovat venäläiset laskeneet 10-15 miehen vahvuisia laskuvarjojoukkoja räjähdysmateriaaleineen ja on niiden ja bulgarialaisten partioiden kesken syntynyt taisteluja, joissa paitsi joitain bulgarialaisia sotilaita myös eräs kapteeni ja poliisipäällikkö ovat kaatuneet. Pääministerin mukaan on kaikki laskuvarjolla laskeutuneet miehet saatu ammutuiksi, mutta Rumanian lähettiläs oli siinä käsityksessä, että joidenkin olisi onnistunut pelastua ja kuljeskelevat nyt metsissä. Jos he saavat yhteyden paikallisiin kommunisteihin, voivat he vielä jotain saada aikaankin.

Pääministeri vakuutti, että huolimatta painvastaisista liikkeellä olevista huhuista Bulgarian ja Turkin välit ovat hyvät. Miten kehitys suurpolitiikassa tulee käymään ja mitä seurauksia sillä saattaa olla Bulgarialle ja Turkille, sitä on edeltäpäin mahdotonta sanoa.

Venäjän lähetystön, joka on lähettänyt naisväkensä kotimaahan, sanoi pääministeri toimivan kovin aktiivisesti, mutta koetetaan sen toimintaa parhaan mukaan valvoa. Kommunisminvastainen kirjoittelu lehdistössä on nyt varsin voimakasta, mutta liian myöhäistä. Kansa panee sen saksalaisen pakotuksen tilille, kun ei sitä ennen ole tapahtunut.

Kun edelläoleva oli jo kirjoitettu, tapasin erään täällä vaatimattomissa oloissa jo parikymmentä vuotta eläneen suomalaisen naishenkilön, joka vahvasti minulle sen alussa mainitun lähettiläiden käsityksen, että kansan keskuudessa huomattavaa levottomuutta vallitsee sen johdosta, että maa voi joutua sotaan. Hän huomautti myös siitä, että elin-

tarpeiden hinnat ovat niin nousseet, ettei tvöläisväestö enää useita tärkeitäkään elintarpeita kykene ostamaan tai vain puutteellisessa määrässä. Niinpä maksavat perunat nyt 6 levaa kg. entisen 1-2 levan asemasta, samoin kansan paljon syömät valkeat pavut 8 levaa entisen 4-5 asemasta. Ja voita ja rasvoja, joita saa vain 250 gr. viikossa on tuntikaupalla jonotettava. Voin hinta, joka vuosi sitten oli 40-50 levaa kg.onnyt 100 levaa. Salakauppahinnat kukoistavat. Kauppahallissa puhuu vähävarainen kansa, että "suuren Iivanan" pitäisi tulla, niin muuttuisivat asiat paremmiksi, saisi kaikkea, eikä olisi kallista. Saksalaisista ei suuri kansa pidä, se näkisi mieluummin venäläiset maassa, uskoen tehtyyn propagandaan ja osaamatta tehdä eroa bolshevikin ja venäläisen välillä. Saksalaiselta taholta on minulle yllämainittujen hintojen nousun yhteydessä huomautettu, etteivät ne sanottavammin vaikuta vähävaraisen kansan elämään, sillä ne elintarpeet, joita työmies ja talonpoika jokapäiväiväisenä ravintona käyttävät, ja jotka ovat leipä, auringonkukansiemenöljy, tomaatti, juusto ja hedelmät, eivät sanottavasti ole nousseet. Sen sijaan kärsii enemmän hintatason noususta keski- ja pikkuporvaristo, jonka elämä on vaikeinta. Vaikka näissä selityksissä todennäköisesti onkin perää, niin voitaneen siitä huolimatta väittää, että yleinen elämän kallistuminen tunnetaan kaikissa piireissä, kussakin omassa määrässään.

Bulgariassa on pantu toimeen lukuisia kommunistien vangitsemisia sekä heitä varten perustettu vankileiri eräälle Egeanmeren saarelle, jossa heitä kertoman mukaan jo on 1500, joukossa lukuisia ylioppilaita ja sivistynyttä väkeä

/lääkäreitä, asianajajia y.m./. Bulgariassa on oppinutta köyhälistöä runsaasti ja ylioppilaspiireissä on minulle kerrottu kommunismin saaneen paljon jalansijaa.

Olisi kuitenkin luultavaa, että sikäli kuin Venäjän kukistuminen edistyy, kommunistienkin sisu muualla laskee ja vaara heidän taholtaan vähenee. Niin kauan kuin Moskova pystyy lähettämään valheellisia radiotietoja ja huiputtamaan uskollisia kannattajiaan, niin kauan säilyy heissä usko ja luottamus. Ja niin kauan on Bulgariassakin vaara olemassa, että varsinkin sen suuremmissa teollisuus- ja liikeyksyksissä kuten Russe, Varna, Burgas, myös Sofia ja Plovdiv y.m. joissa bolshevistinen aines on runsaslukuinen, bolshevistiset sabotaasiyritykset ja teot jatkuvasti ovat mahdollisuuksien piirissä. Kommunistinen vaikutus kuuluu olevan voimakkain Dobrudschan - Russan - Varnan alueella.

Aarne Wuorimaa.

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 22

ASIA:

Pojassa olevan lähetyksen raportti n:o 9.

Ministeriö Vuoremaa

28/9 1941.

S o f i a , S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö . Salainen.

RAPORTTI n:o 9.

Sofia ssa 28 p:nä syys kuuta 1941.

74/399 Pal 41

18/10-41

Asia: Vähän venäläisistä pako-
laisista Bulgariassa.

5 C22

Sitten v.1917 on Bulgariassa ollut huomattava määrä venäläisiä emigrantteja /varsinkin upseereja perheineen/, joilla on täällä ollut asylioikeus ja omat laillistetut järjestönsä omine kouluineen, sairaaloinen jne. Suurvenäläistä henkeä on siellä hoivattu ja ylläpidetty. Mielialoista viime aikoina näissä piireissä olen saanut seuraavia ensikäden tietoja henkilöltä, joka oleskelee heidän piirissään.

Kun Saksa alotti sodan bolshevikkeja vastaan, nousi emigranttien mieliala korkealle. Kirjoittauduttiin luetteloihin niistä, jotka haluavat osallistua sotaan bolshevismin kukistamiseksi ja annettiin määräyksiä olla lähtövalmiina. Vapaaehtoisia ilmottautumisia järjestettävään sanitääriseen retkikuntaan otettiin vastaan ja sen lähtöaika vahvistettiin miltei päivälleen. Lopputulos kaikesta oli, että Saksaan kutsuttiin vain parikymmentä Venäjän spionagia hoitanutta emigranttia joihinkin tehtäviin, kun muitten suunnitelmien toteutumisesta ei tähän päivään ole kuulunut mitään. Saksan kielto venäläisten osallistumisesta omina joukko-osastoina sotaretkeen ja yhä ilmeisemmäksi käyvä tendenssi, ettei venäläisille Venäjän asiain tulevan järjestelyn suhteen anneta mitään puheoikeutta, on kylmentänyt emigranttien mielialan

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaadustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaadustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Saksaa kohtaan ja aikaisemmin suuret Hitlerin ihailijat ja kannattajat ovat täysin muuttuneet.

Nyt on emigranttien puheenaiheena se, että kun Saksa Venäjän-sodassa väsyttää itsensä, ei se pitkään aikaan jaksa nousta, mutta Venäjä on 20 vuoden kuluttua jälleen vahvana jaloillaan ja silloin lyödään Saksa lopullisesti ja Venäjän suuruuden aika alkaa. Silloin otetaan kaikki menetetty takaisin ja vielä enemmän. Tässä hengessä käy ajatustenvaihto Bulgarian /ja todennäköisesti kaikkien muidenkin maiden/ emigranttien keskuudessa. Sama imperialistinen henki, joka hallitsi sekä tsaari- että Stalin-Venäjää.

Tällaiset ilmiöt on syytä panna merkille, vaikkei juuri muuta ole voinutkaan odottaa.

Aarne Wuorimaa.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: *F.*

OSASTO: *C22.*

ASIA: _____

Sofiaassa olevan lähetystön raportti n:o 10.
Ministeri Nuorimaa.

12/10/1941.

Salainen.

Budapesti SSA OLEVA LÄHETYS

KIRJELMÄ n:o

1318
296

Budapesti SSA 21 p:nä loka KUUTA 1941

VIITTAUS:

p:nä KUUTA 19 p:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. 19

ULKOASAINMINISTERIÖ		
No 78/399/10.1941		
28/10-41		
Litt.		
ENEMÄ	OSAKK	ASIA
5	C22	

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportit n:ot 10 ja 11.

Tämän ohessa lähetän kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle Sofian-lähetystön raportit n:ot 10 ja 11.

Bulgarialaisia mielialoja, II, ja

Bulgarialaisia mielialoja, III. Keskustelu

ulkoministeri Popoffin kanssa.

Ministeri:

Runeberg

S o f i a SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 10.

Sofia ssa 12 p:nä loka kuuta 1941.

Asia: Bulgarialaisia mielialoja.
II.

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
No 28/399/ae. 41	
28/10-41	41
RYHMÄ	OSASTO
5	ELL

Muutamia päiviä sitten olin katsomassa erästä bulgaria-laista oopperaa, jonka aihe oli turkkilaisvallan ajalta. Eräs-
sä kohtauksessa tappaa bulgariaalaistyttö tikarilla turkkilai-
sen virkamiehen. Seurauksena kohtauksesta oli tavattomat suo-
sionosotukset tapon johdosta, paljon suuremmat kuin taitei-
lijoille näytöksen lopussa. Tämä spontaaninen ilmiö paljastaa
salaman tavoin bulgarialaisen sielun: vihatuin olento Bulga-
riassa on turkkilainen. Hän on bulgarialaiselle samaa kuin
ryssä suomalaiselle. Tämä on varsin ymmärrettävää viisisatais-
vuotisen sarron jälkeen: viha on veressä.

Huolimatta tästä tosiasiaista ovat maiden väliset viral-
liset suhteet tällä hetkellä paremmat kuin ehkä koskaan en-
nen. Tämäkin johtuu luonnollisista syistä. Kummankin maan
asema on nykyään erinomaisen arkaluontoinen ja molemmallakin
on sama pyrkimys: pysyä sodan ulkopuolella, sodan, mikä kum-
mallekin tuottasi vain kärsimyksiä ja tuhoa. Tällä pohjalla
on sekin sovinto maiden välillä syntynyt, jonka mukaan kum-
mikin on vetänyt suurimman osan joukkojaan pois toistensa
rajoilta ja Bulgaria lisäksi suuren määrän lomauttanutkin,

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoi-
tuksiin.

vaikka toiselta puolen uusi asevelvollisuuspalvelukseen astuva luokka on juuri puettu asetakkiin. Mutta molemmat kysymyksenalaiset ovat tällä teolla tahtoneet vähentää jännitystä välillään ja siinä onnistuneetkin - ainakin toistaiseksi. Yhteinen sodanpelko on ollut sovittava motiivi ja lisäksi ovat turkkilaiset myös rauhoittuneet, kun bulgarialaiset ovat lakanneet puhumasta eräistä aikaisemmin vaatimistaan alueista Turkin rajalla.

Venäläiset yrittävät edelleen toimia Bulgariassa levottomuuksien aikaansaamiseksi. Pari päivää sitten laskeutui jälleen päivällä toistakymmentä laskuvarjolentäjää jossain Burgasin seuduilla, mutta lienee kaikki saatu ammutuksi. Lehdissä ei tapahtumasta ole mitään mainittu.

Kapinayrityksen tekivät kreikkalaiset Draman seuduilla Traakkiassa ja oli se vakavanlaatuinen. Kapinallisia, hyvin varustettuja, oli ollut 800-1000 miestä ja valtasivat he kolme kylää murhaten bulgarialaiset virkailijat. Sotajoukkoja ja tykistöä oli lähetettävä ja nuo kolme kylää amuttava hajalle, ennenkuin liike oli tukahdutettu. Erittäin kovakätinen puhdistus lienee koko Traakkiassa käynnissä. Kapina oli kommunistis-kansallinen, kommunistisen aineksen ollessa päätekijänä, koskapa punaiset liput oli kaikkialla kapina-alueella nostettu. Kapinan aihe, jota kommunistit käyttivät hyväkseen, oli seuraava. Kun Neuyllin rauhan jälkeen Traakia joutui Kreikalle, oli sieltä koko bulgarialainen väestö siirrettävä Bulgarian alueelle, ollen pakotettu jättämään kaikkensa paitsi irtaimistoa. Sijalle tuotiin kreikkalainen väestö Vähästä-Aasiasta. Näin ollen ei koko alueella sitten

suursodan ollut yhtään bulgarialaista, vaan yksinomaan kreikkalainen väestö. Kun alue nyt joutui bulgarialaisten miehittäväksi, alkoivat he tunkea pois ja karkoittaa kreikkalaista väestöä. Kreikan alueelle, palauttaakseen takaisin 1919 karkoitettut bulgarialaiset entisille asuinsijoilleen ja vahvistaakseen asemaansa siellä vastaisuuden varalle. Seuraus oli, että saksalaisten miehittämään Salonikiin saapui 40.000 kreikkalaista pakolaista kysymyksenalaisilta alueilta ja aiheuttivat he saksalaisille paljon harmia ja huolta, toimettomina ja omaisuutta vailla kun olivat. Luonnollisesti oli jällelle jäänytkin väestö pelon ja kauhun vallassa, karkoitukset kun toimitetaan balkanimaisesti, milloin heidänkin vuoronsa tulee, ja jotkut rajan takaa palanneet johtajat saivat kapinan aikaan. Nyt ovat kuulemani mukaan saksalaiset kieltäneet bulgarialaisia karkotuksia jatkamasta niin hyvin Trakiassa kuin Makedoniassa, josta myös huomattava joukko sinne 1919 jälkeen siirryneitä serbejä jo oli heitetty Serbian rajan taakse. Näin on näillä alueilla jännitysmomenteja jatkuvasti runsaassa määrin olemassa, eivätkä ne lopu, ennenkuin sota päättyy ja lopullinen aluejärjestely on saatu aikaan. Jos sittenkään. Tätä nykyistä tilannetta käyttävät kommunistit ja muut akselinvastustajat luonnollisesti hyväkseen, missä suinkin voivat. Kaikupohja kaikenlaiseen yllytykseen miehityksillä alueilla on suotuista.

Bulgariassa on yleensä, muutamaa kommunistipepää kuten Varna lukuunottamatta, rauhallista. Olin eräänä sunnuntaina yli 400 km. pitkällä autokiertomatalla keski-Bulgariassa Plovdivin suunnalla ja saatoin todeta rauhallisen työn kaikkialla jatkuvan. Tie- ja talorakennuksia on maassa merkittävän

runsaasti käymässä. Varsinkin Sofiassa on rakennustoiminta vilkasta. Maalaisväestö näytti suhteellisen hyvin puetulta, ainakin paremmalta kuin olin odottanut. Ja nuori polvi kantaa jo eurooppalaisia pukuja - matkani tapahtui sunnuntai-päivänä - vanhempien vielä liikkeessa vanhoissa turkkilais-tyyliä muistuttavissa pukimissa. Intensiivisestä viljelyksestä yleisenä ilmiönä ei vielä voida puhua. Karjatalous on heikkoa ja sivutoimintaa maanviljelyksen rinnalla. Karjaa kasvatetaan lihaa varten, ei maitotalouteen, mikä on vain kotitarvetta varten. Mutta maanviljelyskin on ekstensiivistä ja esim. viljantuotto kuluvana vuonna huolimatta suurista peltoalueista, niin heikko, ettei leipäviljaa riitä ollenkaan vientiin, vaan on säästettävä omiin tarpeisiin. Näinä päivinä tulevat leipäkorit käytäntöön. Italialaiset ovat koettaneet saada m.m. maissia, mutta ei siihen ole suostuttu, koska ei tunneta sadon suuruutta eikä riittävyttä kotioloja varten. Siksi ovat bulgarit valmiit tästä asiasta keskustelemaan vasta ensi keväänä. Sitäpaitsi on Saksa vaatinut Bulgariaa lähettämään elintarpeita Kreikan nälkäalueille.

Käydessäni tervehtimässä lukuisia virkatovereitani, olen kuullut heidän käsityksiään Bulgarian kansan asennoitumisesta nykytilanteeseen. Useimmat ovat olleet yksimielisiä siinä, että kun kansa tässä maassa suurella tyydytyksellä totesi, että heidän maailmansodan aikainen asetoverinsa solmi sovinnon Venäjän kanssa, se nyt huomattavasti on pettynyt, kun ^{se} ryhtyi sotaan Venäjää vastaan ja on Saksan suosio tämän johdosta laskenut suuren kansan silmissä. Turkin lähettiläältä tiedustelin, mistä johtuu se omituisuus, että bulgarialainen sotilas, jonka syvin sympatia on kohdistunut venäläiseen, maa-

ilmansodassa kuitenkin urheasti taisteli Venäjää vastaan. Hänen selityksensä oli, että toiselta puolen venäläissympatia ei perustu mihinkään realisiin vaan tunnetekijöihin, sillä Bulgarian itsenäisyydelle on Venäjä itse asiassa, pyrkiessään esiintymään Bulgarian suojelijana, suurin vaara, toiselta puolen taas bulgarialaiselta ahmeudella ei ole rajoja, se haluaa aina saada enemmän ja koska sota tarjoaa sellaisen mahdollisuuden, tapellaan. Bulgarian hallitus noudattaa nykyään 100-prosenttisesti saksalaissuuntausta, sillä se tietää, että vain Saksan menestys voi pelastaa suur-Bulgarian. Kuitenkin väitti viimeksi siteeraamani henkilö, että eräissä politikoidessa epäily on alkanut herätä, onko noudatettu politiikka oikea, jos ottaa huomioon sen mahdollisuuden, ettei Saksa voitaisikaan. Tähän saakka on kaikilla ollut turvallisuuden tunne siinäkin tapauksessa, että sota ratkeaisi Englannin hyväksi koska on laskettu Venäjän suojelevan Bulgarian etuja tällaisessa tapauksessa, kun sen sijaan nyt, kun Venäjä tulee tuhotuksi, ei tukea olisikaan. Minulla on syytä epäillä, ettei tällaisten epäilijöiden lukumäärä ole kovinkaan suuri, vaan tekee englantilaismielinen lähettiläs asian tärkeämmäksi kuin se on, vaikkakin tällaisia mielialojakin on voinut esiintyä. Omasta puolestani en henkilökohtaisesti sellaisesta ole kuulunut, mutta enhän täällä vielä kauan ole ollutkaan.

Turkissa sanoi maan lähettiläs tyytyväisyyden bolshevismien tuhoamisesta olevan yleisen, mutta sodan ulkopuolella toivotaan voitavan pysyä ja maahantunkijaa vastaan tullaan taistelemaan, jos tarvitaan.

Ranskan lähettiläs, sivumennen mainiten, gaullisti kuten koko lähetystöstä väitettiin, huomautti siitä, että vaikka

Traakkiassa kapinaa on yritetty, on Bulgarian hallintaan joutuneessa Makedoniassa, hänen sieltä konsuliltaan saamiensa raporttien perusteella, tyytyväisyys yleensä vallalla. Eräät muut henkilöt, jotka samaa ovat vakuuttaneet, ovat kuitenkin maininneet, että bulgarialaiset ovat siellä tehneet sen virheen, etteivät ole tarpeeksi sijoittaneet virkapaikkoihin paikalliseen väestöön kuuluvaa väkeä, vaan tuoneet kaikki virkamiehet vanhasta Bulgariasta, mikä eräissä paikallisen väestön piireissä on synnyttänyt katkeruutta, varsinkin kun tuodun alemman virkamiehistön joukossa on ollut aineksia, jotka liian häikäilemättömällä ja ylimielisellä tavalla ovat esiintyneet.

Aune Wotma

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C22.

ASIA: _____

Sofiassa olevan lähetystön raportti n:o 11.

Ministeri Huorimaa.

15/10 1944.

S o f i a SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 11.

Sofia ssa 15 p:nä loka kuuta 1941.

Asia: Bulgarialaisia mielialoja.III.
Keskustelu ulkoministeri Popoffin
kanssa.

28 399 ka. 41	
28/10-41	
5	C22

Silmiinpistävä on ollut se ystävällisyys, jota Suomen lähettilästä kohtaan bulgarialaiselta taholta täällä ollessani on osotettu. Kaikki tapaamani henkilöt pääministeristä lähtien ovat lausuneet hyvinkin sydämmellisiä sanoja Suomelle huomauttaen sen seikan tärkeydestä, että pienten kansojen on annettava ellei muuta, niin moraalinen tuki toisilleen. Tämä ystävällisyys on ollut yhtä suuri kauppaneuvottelijajainkin taholla, vaikeivät he oman maansa etuja silmälläpitäen, olekaan voineet useihin pyyntöihimme ja toivomuksiimme suostua. Henki meitä kohtaan on kokonaa toinen kuin sen kerrottiin olleen ensimmäisen sotamme aikana, jolloin lehdistössä selvästi otettiin venäläisystävällinen kantata. Tapahtuiko tämä silloin Venäjän pelosta vai ystäväyydestä, jääköön sanomatta, nyt on julkinenkin asenne toinen. Johtavan piirin keskuudessa on pelko Venäjän domatiosta ollut olemassa huolimatta vallitsevista sympatioista ja vasta nyt on sitä rohjettu esilletuoda, kun Venäjän vallitsemisapelosta on vapauduttu. Suuren kansan keskuudessa liikkuvista mielialoista olen jo kertonut, eivätkä ne ainakaan

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

vielä ole yhtä selvät kuin johtavien piirien.

Asetin ulkoasisainministeriön pressiosaston päällikölle kysymyksen, mikä on bulgarialaisen kansan asenne Venäjään ja bolshevismiin. Sain vastauksen, joka edustaa virallista kantaa ja pääpiirtein oli seuraava.

Bulgariassa oli useita kymmeniä eri puolueita, jotka kaikki taistelivat toisiaan vastaan ja joissa usein hallituksessa istuva puolueen johto oli oppositiossa omaa ryhmää vastaan. Mitään terveellä pohjalla olevaa puolue-elämää ei ollut, vaan oli kysymys pääasiassa kunkin hallituksessa istumisesta. Näissä oloissa oli kaikkalainen vehkeily mahdollinen ja bolshevismi käytti tätä myös hyväkseen, saavuttaen slaavilaiskansallisesti esiintymällä ja tunteisiin vetoamalla huomattavaa jalansijaa. Puoluepelille teki vihdoin kuningas lopun keskittäen johtavan vallan käsiinsä, mutta jättäen kuitenkin parlamentin toimimaan, jossa ei kuitenkaan puolueita saanut esiintyä, vaan vaaleissa kukin edustaja esittäytyi omaan tiliinsä. Täten ei enää ole olemassa puolueoppositiota, vaan henkilökohtaista erimielisyyttä, mikäli joku haluaa eriävän mielensä merkitä. Kuninkaan ja hallituksen kannattajat käyvät selittämässä ympäri maata yhteisymmärryksen tarkeyttä koettaen luoda pohjaa terveemmälle valtiokäsitykselle vielä alkeellisissa oloissa elävän kansan keskuudessa, jolla kuitenkin on terve ajatuskyky, ja koettavat täten murtaa sitä pohjaa, jonka monissa piireissä kommunisti agitaattorit ovat onnistuneet luomaan. Mutta vielä tärkeämpi kuin tämä selvittely on kansan ja ennekaikkea talonpoikaiväestön taloudellisen aseman parantaminen ja tämä kysymys kiinnostaa

kin vielä enemmän sekä kuningasta että hallituspiirejä. Viime aikoina onkin hintojen nousun kautta talonpoikien toimeentulo parantunut ja tätä tietä lasketaan varmimmin kommunismin vaikutuksen saatavan häviämään: maataloudellisten uudistusten, liian pienten tilojen suurentamisen ja maanviljelijäin toimeentulon lisäämisen kautta. Tähän toimintaan keskittyvät hallituksen ponnistelut lähivuosina. Kansan poliittiseen kasvatukseen laajassa mielessä ryhdyttäisiin vasta sen jälkeen.

Nuorisokasvatukseen on nyt jo kiinnitetty huomiota ja t.k. 3 p:nä, kun kuninkaan valtaistuinpäivää ja kansallispäivää vietettiin, esiintyi paraatissa ensi kerran Hitler-Jugendin malliin järjestetty nuoriso univormuissaan.

Sairaslomalta palanneen ulkoasiainministeri Popoffin puheille pääsin lokakuun 14 päivänä. Hän oli kuten aina, erittäin ystävällinen kysellen Suomen oloja, jolloin kiinnitin huomiota vaikeaan elintarvetilanteeseemme ja sanoin saapuneeni m.m. siinä toivossa, että jotain tässä suhteessa voisin saada Bulgariasta, mutta viittasi hän heikonpuoleiseen satoon, joka ei sanottavasti salli elintarpeiden vientiä, varsinkin kun Saksa Kreikan katastrofaalisen nälkätilanteen johdosta, joka lienee vaikeampi kuin missään muualla, on painostanut Bulgariaa varastoistaan antamaan sinne ruokavaroja. Englantilaisia arvosteli hän tässä yhteydessä erittäin ankarasti, he kun olivat ensin yllyttäneet liittolaisensa sotaan ja kun se päättyi tappioon, itse livistivät tiehensä ja mennessään tuhosivat kaikki elintarpeet, mitä Kreikassa oli, jättäen kansan joka heidän puolestaan oli kaikkensa uhrannut, kurjuuteen edes yrittämättäkään pienimmäskään määrässä autta onnetonta apulaistaan.

Euroopalla tulee alkava talvi ja aika ensi satoon olemaan vaikein. Venäjän tuotteiden nyt päästessä Eurooppaa hyödyttämään ja saksalaisten intensiivisesti järjestäessä maan elintarvetuotantoa, on ensi sadon jälkeen odotettava koko Euroopan mantereella huomattavaa helpotusta tässä suhteessa ja olosuhteiden yleistä paranemista. Eurooppaan on saatava syntyään parempi yhteishenki ja yhteistunto, jotakin Euroopan yhdysvaltojen tapaista, jossa kontinentin yhteisetu käy ennen yksityisen kansan etuja. Luonnollisesti ei vastakohtia voida kokonaan poistaa, vaan tulee aina ilmenemään erimielisyyksiä, mutta ne on pyrittävä eliminoimaan mahdollisimman vähiin. Erikoisen tärkeää on, että pienten kansojen keskeinen kanssakäyminen lujittuu ja lisääntyy, luoden luottamusta ja yhteishenkeä niiden keskuudessa.

Bulgarian suhteen lausui ministeri, että hän toivoo maansa säilyvän sotatemmellyksen ulkopuolella, maa kun niin monta kertaa muutamien vuosikymmenien kuluessa on saanut sotien temmellyksissä vuodattaa vertaan ja kärsiä. Mutta onnistuuko Bulgaria loppuun saakka pysymään taistelujen ulkopuolella, siitä ei ministeri näyttänyt olevan ollenkaan varma.

Tiedustelin vielä, mitä hän tiesi tilanteesta Serbiassa. Hän sanoi saksalaisten lähettäneen sinne huomattavia voimia radikaalisesti rauhoittamaan maan, mutta että tämä toiminta oli käynnissä vasta pohjoisosissa, josta syystä ei ole suotavaa matkustaa Serbian kautta, koska rautatietä vastaan yhtämittaa sabotagetekoja tapahtuu. Niinpä oli junankulku Sofiasta Belgradiin epäsäännöllistä, eikä joka päivä junaa lähetetykään, toisten taas jäädessä tielle, kun ei ollut mahdollista jatkaa. Toiset junat taas kulkivat onnellisesti loppuun

saakka.

Näissä oloissa ei Bulgarian pääministerikään, jonka jo kauan suunniteltu matka Budapestiin vasta nyt toteutui, matkustanut Serbian vaan Rumanian kautta, välttämällä kuitenkin kulkemasta Bukarestin läpi ja matkustaen länsi-Rumanian ratoja pitkin. Ulkoministeri Popoff huomautti, että matka oli kohteliaisuusvierailu Unkarin pääministerille ja samalla vastavierailu viime talvena Unkarin opetusministerin Sofiaan tekemälle käynnille, pääministeri Filoff kun samanaikaisesti on opetusministeri.

Matkan tuloksena on kulttuurisopimuksen ratifiointi, eikä mitään muuta, vaikka Rumanian Sofian-lähettiläs minulle hiukan levottomana sanoi kuulleen, että tarkoituksena olisi solmia hyökkäämättömyyssopimus Unkarin ja Bulgarian välillä.

Ammelbrötina